

TYÖN MURROS

KUNTA- JA HYVINVOINTIALOILLA

OSA 13/2024 VARHAISKASVATUS

**Luova ja
mielenkiintoinen
varhaiskasvatus
– miten
varhaiskasvatus
on muuttunut ja
muuttumassa**

TYÖN MURROS

KUNTA- JA HYVINVOINTIALOILLA

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT ja alan pääsopija-järjestöt JAU ry, JUKO ry ja Sote ry ovat yhdessä seuranneet kunta- ja hyvinvointialan työn muuttumista vuodesta 2019 alkaen. Seurannan tarkoituksena on tehdä näkyväksi nykyaikaista kunta- ja hyvinvointialueyötä.

Eri ammattialojen ja teemojen seurantaraportit perustuvat laajaan seurantakyselyyn, asiantuntijakeskusteluihin sekä työpaikkaesimerkkeihin ja muihin selvityksiin.

Tavoitteena on rakentaa työn murroksesta yhteistä tilanekuvaa. Tietoa voidaan hyödyntää poliittisessa päätöksenteossa, järjestöjen omassa työmarkkinatoiminnassa ja julkisten palveluiden sekä julkisen työn kehittämisessä.

RAPORTIN JULKAISIJAT

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Julkisen alan unioni JAU ry
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
Sosiaali- ja terveysalan neuvottelujärjestö Sote ry

TEKIJÄT

Työn murroksen seurantaryhmä

ISBN 978-952-7465-67-7 (verkkojulkaisu)

Sisällys

- 4 Luova ja mielenkiintoinen varhaiskasvatus
- 5 Yhdeksän pientä ”varhaiskasvatuksen opettajaa”
- 6 Lasten ehdoilla ja lapsia kuunnellen
- 7 Suomessa varhaiskasvatus mahdollistaa molempien vanhempien työssäkäynnin
- 10 Mikä saa aikaan muutosta varhaiskasvatuksessa?
- 16 Esimerkkejä uudeltaisista toimintatavoista
- 22 Onnistumiskokemuksia varhaiskasvatuksessa
- 25 Näin onnistumme työn murroksessa
- 27 Mitä tai miten tekemällä epäonnistumisen riski kasvaa?
- 28 Liitteet

Luova ja mielenkiintoinen varhaiskasvatus

Päiväkodin ammattilaiset hyödyntävät työssään uusia toimintatapoja ja uutta teknologiaa. Varhaiskasvatus on viime vuosina käynyt lävitse merkittäviä lakisääteisiä uudistuksia, jotka ovat tuoneet uusia tehtäviä ja muuttaneet henkilöstörakennetta. Uutta on pula ammattitaitoisista työntekijöistä. Monen mielestä parasta on lasten kanssa työskentely ja se, että näkee heidän kasvavan.

Yhdeksän pientä ”varhaiskasvatuksen opettajaa”

Yleisradion toimittaja Julia Sieppi raportoi huhtikuussa 2018, että Kajaanin syrjäisessä Otanmäen päiväkodissa ei ollut ihan tavallinen päivä. Yhden päivän ajan lapset päättivät, mitä tehdään.

Päivän ohjelma oli nuijittu aiemmin lasten omassa kokouksessa. Monipuoliseen päivään kuului muun muassa leivontaa, nukketeatteria, liikuntaa ja kummituksia.

– Minä tykkään kaikennäköisistä kummituksista ja kaikista vähän synkemmistä jutuista, selosti 6-vuotias Kaapo.

Pihla, Petriina ja Sanni puolestaan halusivat leipoa suklaaisia muffinsseja.

– Se on kivaa ja herkullista, perustelivat tytöt valintaansa Yllelle.

Päiväkodissa vietettiin ensimmäistä kertaa kokonaista lasten suunnittelemaa päivää. Otanmäen päiväkodin johtaja Tiina Heikkinen oli päivästä innoissaan.

– Kun lapset kuulivat tästä, he sanoivat ensimmäisenä, että ”jippii, me saadaan olla opettajia”. Jokainen teki toiveen piirustuksena ja sitten tehtiin pientä äänestystä. Osalla oli onneksi samoja toiveita, Heikkinen kertoi.

Lue [Julia Siepin artikkeli ”Kaikki tämä tapahtui, kun päiväkodin roolit käännettiin: Jippii, me saadaan olla opettajia” Ylen verkkosivuilla.](#)

Pieniä ja varsinkin isoja varhaiskasvatuksen opettajia, sosionomeja ja lastenhoitajia tarvitaan nyt kovasti. Yksi viime vuosien näkyvimpiä muutoksia varhaiskasvatuksessa on ollut huoli siitä, mistä saadaan henkilöstö päiväkotihin tulevina vuosina. Vielä vuonna 2022 varhaiskasvatuksen järjestäjät kunnissa kykenivät aluehallintovirastojen ja Valviran valvontaohjelman tulosten mukaan noudattamaan hyvin varhaiskasvatuslain mukaisia henkilöstömitoituksia ja ryhmäkokoja.

Kajaanin varhaiskasvatus sai laatuarviossa hyviä tuloksia keväällä 2024:

- Lapsista 97 % vastasi: Minulla on kavereita päiväkodissa tai perhepäivähoidossa.
- Lapsista 92 % vastasi: Saan leikkiä niitä leikkejä, joita haluan.
- Huoltajista 95 % vastasi: Varhaiskasvatuksen ilmapiiri on lämmin ja hyväksyvä.
- Huoltajista 95 % vastasi: Sain suunnittelukeskustelussa henkilöstöltä riittävästi tietoa lapseni toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksen arjessa.
- Henkilöstöstä 100 % vastasi: Lasten kanssa harjoitellaan vuorovaikutusta ja hyviä tapoja.
- Henkilöstöstä 99 % vastasi: Vahvuuteni ja mielenkiinnon kohteeni huomioidaan työyhteisössä.

[Lue lisää Kajaanin tiedotteesta tuloksista.](#)

Lasten ehdoilla ja lapsia kuunnellen

Varhaiskasvatuksessa ollaan lasten kanssa. Lain mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan Suomessa lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta. Kunnissa järjestettävä varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat yhtenäisen, toiminnallisen jatkumon.

Pedagogisten tavoitteiden ohella on huolehdittava lasten hyvästä hoitopäivästä ja päiväkotien arjesta. Varhaiskasvatustilaa uudistettiin vuonna 2018. Se muuttaa päiväkotien henkilöstörakennetta: Vuodesta 2030 lähtien vähintään kahdella kolmasosalla henkilöstöstä tulee lain mukaan olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus. Myös päiväkodin johtajien kelpoisuusvaatimuksia nostetaan tuolloin.

Suomessa julkista varhaiskasvatusta annetaan kuntien tai yksityisten palveluntuottajien toteuttamana päiväkoissa tai perhepäivähoitona.

Suomessa varhaiskasvatus mahdollistaa molempien vanhempien työssäkäynnin

Suomessa lapsilla on lakisääteinen oikeus varhaiskasvatukseen, ja kunnat vastaavat pääosasta varhaiskasvatuksen kustannuksista. Tällä tavoin mahdollistetaan perheen aikuisten työssäkäynti. Vuonna 2022 varhaiskasvatukseen osallistui 234 300 lasta. Alle kolmevuotiaiden määrä varhaiskasvatuksessa on viime vuosina noussut nopeasti.

Lapsella on Suomessa lakiin perustuva oikeus varhaiskasvatukseen, ja kunnilla on velvoite järjestää sitä. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkodit, perhepäivähoito, avoimet päiväkodit sekä erilainen kerhotoiminta. Varhaiskasvatuksen yhteydessä voidaan järjestää myös koulun aloitusta edeltävä esiopetus. Suurin osa esiopetuksesta toteutetaan varhaiskasvatuksen järjestämänä päiväkodeissa tai koulun tiloissa.

Tähän asti suurin varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä Suomessa saavutettiin Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 (254 000). Vaikka monissa kunnissa lapsia syntyy nykyisin aiempaa vähemmän, koko maan kattavissa tilastoluvuissa varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä on viime vuosina ollut kasvussa. Se johtuu siitä, että varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus ikäluokasta, ja erityisesti pienten lasten osuus on kasvanut. Esimerkiksi vuodesta 2021 vuoteen 2022 alle 3-vuotiaiden määrä varhaiskasvatuksessa kasvoi 5 900 lapsella 56 000:een.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 234 300 lasta, 89 prosenttia 3–5-vuotiaista ja 40 prosenttia 0–2-vuotiaista.

Suomessa kunnalla on velvoite järjestää lain mukaista varhaiskasvatusta. Kunnat vastaavat suurimmasta osasta varhaiskasvatuksen kustannuksista. Tämä on toisin kuin monessa kilpailijamaassa. Suomessa varhaiskasvatus

mahdollistaa molempien vanhempien tai huoltajien työssäkäynnin.

Huippuvuonna 2019 kokoaikaisen varhaiskasvatuspaikan kuukausikustannukset kunnalle olivat keskimäärin 1750 euroa yhtä alle 3-vuotiaista lasta kohden ja 1060 euroa yli 3-vuotiaasta lapsesta¹. Vaikka päivähoiton kustannukset ovat tämän jälkeen nousseet, perheiden maksut kunnan järjestämästä varhaiskasvatuksesta ovat laskeneet. Opetushallinnon tilastopalvelun mukaan asiakasmaksut olivat vuonna 2022 keskimäärin vain alle 100 euroa kuukaudessa lasta kohden.

AVAINLUVUT

234 300
lasta varhaiskasvatuksessa 2022

89 %
3–5-vuotiaista

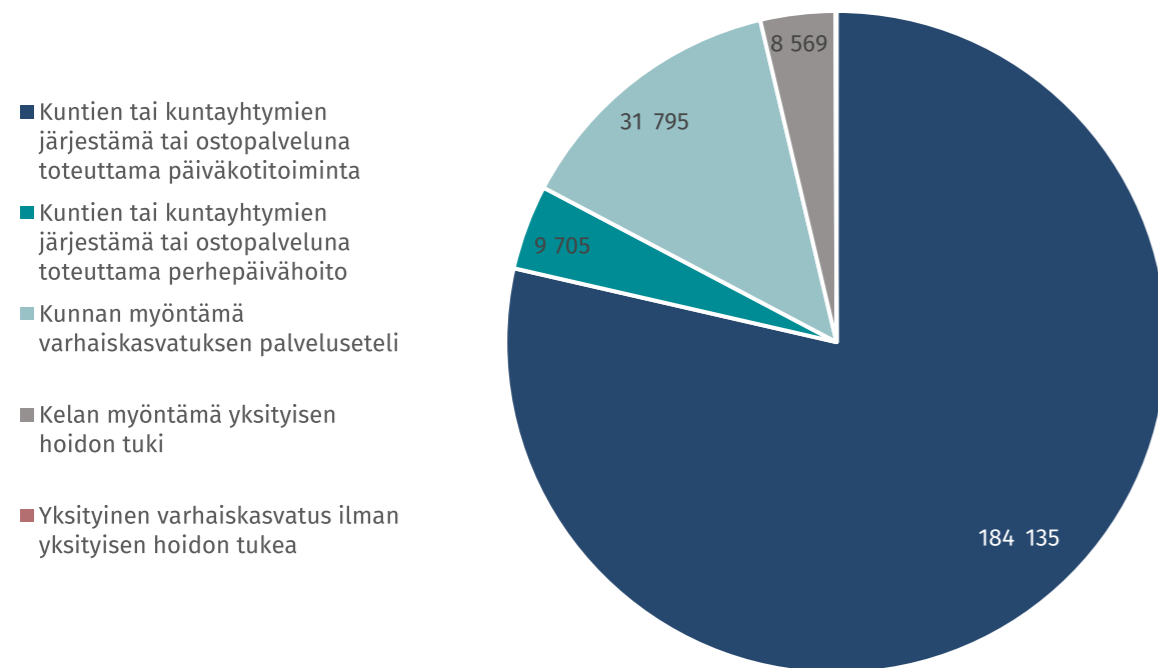
40%
0–2-vuotiaista

Lähde: Tilastokeskus

¹ HE 198/2020.

Suomessa kunnat vastaavat pääosasta varhaiskasvatuksen kuluista

Kuva 1. Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä järjestämismuodon mukaan 2022 (Tilastokeskus)

Nykyisin yli viidesosa kuntien ja kaupunkien henkilöstöstä työskentelee varhaiskasvatuksessa, pääosa heistä kunnallisissa päiväkodeissa. Kuntien ostopalvelut ja yksityisen päivähoiton ostoon tarkoitetut palvelusetelit vaikuttavat merkittävästi yksityisten päiväkotien toimintaan. Palvelusetelillä perhe voi valita kunnan hyväksymien yksityisten perhepäivähoitopaikkojen tai yksityisten päiväkotien joukosta itselleen sopivimman.

Kelan yksityisen hoidon tukea voi saada, jos lapsi ei ole kunnan kustantaman varhaiskasvatuksen piirissä (kuvassa kolme ylintä vaihtoehtoa) vaan hänelle on palkattu hoitaja tai hän käy muuta yksityistä päiväkotia. Osa kunnista maksaa Kelan lakisääteisen yksityisen hoidon tuen päälle vapaaehtoista kuntalisää.²

Kunnan järjestämän varhaiskasvatuksen vaihtoehtona perhe voi saada lasten kotihoidon tukea, kun perheen alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa.

Kuntien varhaiskasvatuksessa työskenteli vuonna 2022³ muun muassa:

- 25 800 varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa
- 19 100 varhaiskasvatuksen opettajaa. Luku sisältää myös varhaiskasvatuksen erityisopettajat sekä opettajat, jotka eivät täytä kelpoisuusvaatimuksia.
- 150 varhaiskasvatuksen sosionomia. Heidän määränsä on kasvussa.
- 1 800 päiväkodin johtajaa
- 4 300 päiväkotiapulaista
- 1 940 omassa kodissaan työskentelevää perhepäivähoitajaa. Perhepäivähoitajien määrä on viimeisen viidentoista vuoden aikana laskenut noin neljännekseen.

² Jarkko Lahtinen ja Mikko Svartsjö (2024). [Selvitys kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä 2024](#). Kuntaliitto.

³ Lähde: Tilastokeskuksen kunta-alan palkat -tilasto ja KT.

Mikä saa aikaan muutosta varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus on kasvanut, mutta syntyneiden lasten määrä pienentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tämä näkyy eri tavoin eri kunnissa. Samaan aikaan on uudistettu varhaiskasvatusta koskevia lakeja ja määräyksiä, mikä on teettänyt merkittävästi työtä. Se on tuonut myös uusia toimintatapoja päiväkoteihin.

Seuraavassa on varhaiskasvatuksen työn murroksen seurantaan osallistuneiden yli 40 asiantuntijan huomioita ja havaintoja siitä, mikä on viime vuosina saanut aikaan muutosta varhaiskasvatuksessa.

VARHAISKASVATUKSEEN OSALLISTUMISEN ASTE ON KASVANUT JA SYNTYVYYS ON LASKENUT

- Syntyvyys on laskenut Suomessa. Vuonna 2010 syntyi noin 60 000 lasta, mutta vuonna 2023 enää noin 43 000 lasta.
- Ikäluokkien pienenemisestä huolimatta varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on viime vuosina kasvanut osallistumisasteen noustessa.
- Erityisesti aivan pienten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on lisääntynyt viime vuosina. Taaperoita varten tarvitaan päiväkodeissa enemmän henkilöstöä. Alle vuoden ikäinen lapsi vie enemmän hoitohenkilökunnan aikaa kuin vuoden täyttäneet.
- Alle kolmevuotiaille riittää yksi työntekijä neljää lasta kohden, ja yli kolmevuotiaille yksi työntekijä seitsemää lasta kohden.
- Kuntien ja asuinalueiden tilanteet eriytyvät. Kun lapsia syntyy vähän, tarvitaan aiempaa vähemmän päiväkotipaikkoja, ja päiväkoteja joudutaan lakkauttamaan tai yhdistämään. Kasvukeskuksissa sen sijaan voi päiväkotipaikoista olla pulaa ja rakennetaan isoja päiväkoteja.

LASTEN JA PERHEIDEN TOIMINTA ON MUUTTUNUT

- Yhä useampi perhe tuo lapsensa päiväkotiin. Lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoidon.
- Varhaiskasvatuksesta perheiltä perittävät asiakasmaksut ovat pieniä, ja viime vuosina yhä suuremman osan perheistä ei ole tarvinnut maksaa niitä lainkaan. Asiakasmaksulaki säätelee, miten perheen tulot vaikuttavat varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin ja enimmäismaksujen suuruuteen.
- Alle kolmevuotiaiden vauvojen ja taaperoiden määrä päiväkodeissa on kasvanut vuosina 2021–2023 miltei kymmenellä tuhannella lapsella, mikä on kasvattanut työvoiman tarvetta. Myös lasten ja perheiden tuen tarve on kasvanut.
- Lasten kulttuuri- ja kielitaustat sekä perhetilanteet vaihtelevat aiempaa enemmän. Esimerkiksi Pääkaupunkiseudulla useissa päiväkodeissa yli kolmasosalla lapsista äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame.
- Vanhempien työajat vaihtelevat aiempaa enemmän, mikä vaikuttaa lasten hoitoaikoihin.
- Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on edelleen lisätä perheiden valinnanvapautta ja joustoja sekä mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen.
- Kaikki perheet eivät ilmoita siitä, että he eivät tarvitse päivähoidon tänään tai tällä viikolla. Kun tiedossa ei ole, milloin ja paljonko lapsia oikeasti tulee, joutuu työnantaja työvuorolistoja tehdessä sitä arvailemaan.
- Mahdollisimman joustava varhaiskasvatus (maksutonta, varhaisesta aamusta iltamyöhään, saa tulla ja mennä haluamallaan tavalla) on käytännössä tavattoman kallista järjestää, koska se edellyttää enemmän henkilöstöä.

LAKIMUUTOKSET OVAT VAIKUTTANEET TYÖHÖN VARHAISKASVATUKSESSA

- Varhaiskasvatus on viimeiset kymmenen vuotta ollut valtavassa muutoksessa. 1.8.2015 tuli voimaan varhaiskasvatustlain ensimmäinen vaihe. Lasten päivähoidosta annetun lain nimi muuttui samalla varhaiskasvatustilaiksi. 2017 tuli voimaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki ja vuonna 2018 uusi varhaiskasvatustilaki kokonaisuudessaan. 2021 astui voimaan muutos asiakasmaksulakiin ja vuonna 2022 muutos lakiin lapsen tuen muodoista. Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä velvoite tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun toteutui vuonna 2023. Nämä kaikki ovat vaatineet sen miettimistä, mitä tämä tarkoittaa kunnalle ja miten uudistukset ja muutokset saadaan vietyä käytäntöön.
- Uusi varhaiskasvatustilaki ja velvoittava varhaiskasvatussuunnittelu ovat muuttaneet työtä, ja toimintatapoja sekä tuoneet uusia tehtäviä ja velvoitteita.
- Lakimuutoksilla on pyritty vahvistamaan varhaiskasvatuksen suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta, sekä pedagogista johtamista.
- Kolmiportainen tuki sitä tarvitseville lapsille tuli voimaan elokuussa 2022, ja mielestäni osin hakee vielä toteutustapaansa.⁴
- Hyvinvointialueiden käynnistämisen myötä varhaiskasvatuksesta on tullut yhä merkittävämpi osa kuntien toimintaa.

PÄIVÄHOIDON JA VARHAISKASVATUKSEN MERKITTÄVIÄ MUUTOKSIA SUOMESSA

1973 Laki lasten päivähoidosta velvoitti kunnat huolehtimaan päivähoitopaikkojen saatavuudesta.
1985 Alle kolmevuotiaat saivat oikeuden joko kunnalliseen päiväkotiin tai kotihoidontukeen.
1995 Lastentarhanopettajien koulutus siirtyi yliopistojen alaisuuteen.
1996 3–6-vuotiaille annettiin subjektiivinen päivähoito-oikeus.
2000 Laki maksuttomasta esiopetuksesta voimaan
2013 Päivähoito siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalta opetusministeriölle.
2015 Päivähoitolaki uudistettiin varhaiskasvatustilaiksi.
2016 Kunnille annettiin mahdollisuus rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta.
2018 Uudistettu varhaiskasvatustilaki voimaan. Lakiuudistuksella tavoiteltiin henkilöstön koulutustason nostamista vuoteen 2030 mennessä.
2020 Subjektiivinen päivähoito-oikeus palautetaan kaikille suomalaisille alle kouluikäisille lapsille.
2022 Yksityisiä ja julkisia palveluntuottajia velvoittavat tuoreimmat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet⁵ voimaan.

⁴ Kolmiportaisessa tuessa lapsella on oikeus saada tukea, kun tarve siihen on havaittu. Tuen tarve määrittää, onko kysymyksessä yleinen tuki, tehostettu tuki vai tukimuodoista vahvin, erityinen tuki. Erityistä tukea annetaan, kun tehostettu tuki ei riitä tai lapsi tarvitsee erityistä tukea esimerkiksi vammansa, sairautensa tai kehityksen viivästymisen takia.

⁵ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys (74 sivua), jonka mukaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan.

HENKILÖSTÖN SAATAVUUS ON VIIME VUOSINA NOUSSUT YKKÖSASIAKSI

- Pulaa on erityisesti varhaiskasvatuksen opettajista ja erityisopettajista. Heidän osaltaan koulutus ei ole pystynyt vastaamaan tarpeisiin.
- Lähihoitajat liikkuvat varhaiskasvatuksesta (vakasta) soteen. Koulutuspaikat eivät täyty vanhaan tapaan.
- Sosionomien koulutusvalinnat kohdistuvat aiempaa harvemmin vakaan. Koulutusmäärät ovat romahtaneet ja hakijoita on ollut vähän, vaikka sosionomeille on paikkoja auki.
- Aikuis-koulutustuen lakkauttaminen kesällä 2024 vähensi henkilöstön mahdollisuuksia suorittaa varhaiskasvatuksen tehtävissä edellytettyjä tutkintoja.
- Työvoimana on monin paikoin ollut pakko käyttää myös henkilöstöä, joilla ei ole alan koulutusta.
- Kelpoisten työntekijöiden puuttuessa päiväkotimme joutuu poikkeamaan kelpoisuusvaatimuksista (mikä lain mukaan on mahdollista vain tilapäisesti). Tällaisistakin työntekijöistä on pulaa. Heidät voidaan palkata vain määräajaksi ja he tarvitsevat paljon perehdytystä.
- Nykyisin joissain työyhteisöissä neljäsosa henkilöstöstä ja pahimmillaan yli puolet on vailla alan koulutusta.
- Viime vuonna olimme vain sisätiloissa pitkiä aikoja, kun päiväkotimme ei sen hyvästä maineesta huolimatta saatu minkäänlaisia työntekijöitä.
- Omassa organisaatiossani on lisääntynyt ryhmävastuuajien käyttö.
- Jos henkilöstön vaihtuvuus on suuri, kuormittaa se sekä lapsia että työyhteisöä.
- Jos poissaoloja on paljon, kuormittaa se henkilöstöä ja päiväkotien aamut ovat säättöä. Aamulla ei tiedä, kuka tulee töihin. Sijaisia voi olla paljon.
- Aamulla lapset olivat jo lähtövalmiina luistimet pussissa päiväkotimme eteisessä, kun odotettu retki jouduttiin peruuttamaan. Syyinä oli se, että yhtä työntekijöistä

tarvittiin yllättäen toisessa ryhmässä, jotta mitoitus täytyisi.

Henkilöstön saatavuuden, vaihtuvuuden ja lasten ja perheiden määrän ja tarpeiden vuoksi päiväkotien tilanne vaihtelee huomattavasti eri puolilla maata, kuntakohtaisesti ja kuntien sisälläkin

VARHAISKASVATUKSEN MONET MYÖNTEISET ASIAT ANSAITSEVAT PÄÄSTÄ ESILLE

- Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea ja turvata lapsen kasvua ja oppimista sekä edistää kokonaisvaltaisesti hänen hyvinvointiaan ja kehitystään. Työ varhaiskasvatuksessa on luovaa, vaihtelevaa ja mielenkiintoista. ”Koen, että varhaiskasvatus on hyvin rakas suomalaisille, ja palveluna arvostettu.”
- Julkinen keskustelu varhaiskasvatuksesta on kuitenkin ollut pääosin kielteistä. Vähentääkö se alan houkuttelevuutta?
- Varhaiskasvatuksen monet myönteiset asiat ja parannukset ansaitsisivat päästä esille, mutta hyvä ei saa näkyvyyttä!

LAKIMUUTOKSET VAIKUTTAVAT VARHAISKASVATUKSEN HENKILÖSTÖRAKENTEeseen

- Vuonna 2018 päiväkodin monialaiseen tiimiin tuli yksi ammattiryhmä lisää: varhaiskasvatuksen sosionomit.
- Varhaiskasvatuksen opettajien roolia nostettiin

pedagogisen koulutuksen ja osaamisen vuoksi, mutta hoitajien työn merkitystä ei tuotu uudistuksen yhteydessä vastaavasti esiin, vaikka hoitajat ovat lasten kanssa ajallisesti eniten.

- Vuonna 2030 varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin koulutus vaaditaan päiväkodeissa kahdelta kolmasosalta henkilöstöstä. Heidän osuutensa siis kaksinkertaistuu aiemmasta. Lain mukaan vähintään joka toisen heistä pitää olla varhaiskasvatuksen opettaja. Lastenhoitajan pätevyys riittää kelpoisuudeksi enää vain kolmasosalle henkilöstöstä. Lisäksi päiväkodin johtajalta edellytetään kasvatustieteen maisterin tutkintoa varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuuden lisäksi. Astuessaan voimaan laki tarkoittaisi, että iso osa nykyisistä päiväkodin johtajista menettäisi tuolloin kelpoisuutensa päiväkodin johtajan virkaan.
- Vaikka varhaiskasvatuslaki on kirjoitettu siten, että se tekee eroa eri ammattilaisten tehtävien välillä päiväkodissa, meillä yhteisöllisyyden tunne ja kuuluminen työyhteisöön on koettu vain entistäkin tärkeämmäksi.
- Kun varhaiskasvatuslakia vuonna 2018 muutettiin, toivottiin, että pitkä siirtymäaika vuoteen 2030 riittäisi henkilöstön koulutustason nostamiseen. Ei riitä. Näköpiirissä on, että lain vaatimuksia ei vuonna 2030 pystytä noudattamaan, vaikka varhaiskasvatuksen opettajan aloituspaikkoja on lisätty. Koulutukseen ei saada eikä sieltä valmistu riittävästi varhaiskasvatuksen ammattilaisia.
- Perhepäivähoidon järjestäminen on käynyt yhä vaikeammaksi. Yksi syy siihen on se, että perhepäivähoitajan sairastuessa tai ollessa tasoittumisvapailla, pitää lasten hoito järjestää jossain muualla. Perhepäivähoidon tarjoaminen on vähentynyt selvästi viime vuosina.

TOIMINTATAVAT MUUTTUVAT

- Varhaiskasvatus on meillä vuosien saatossa muuttunut tai säilynyt samana näin: (1) On tullut vahva tiimityö ja

minimihenkilöstö. (2) Lapset ja perheet ovat edelleen työn paras osaa. (3) Henkilöstön ammattitaito ja osaaminen ovat yhä erinomaisia.

- Toimintatavat ovat muuttuneet koko ryhmän ohjaamisesta pienryhmätoiminnaksi, lasten kasvatustyöstä koko perheen tukemiseksi ja aikuisjohtoisuudesta lapsilähtöisyydeksi.
- Yhteistyön ja vuorovaikutuksen tarve on lisääntynyt. Työn sisällöt ovat pirstaleisemmat.
- Maahan muuttaneiden vanhempien lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen muokkaa päiväkodin toimintakulttuuria. Lasten kielenkehityksen tukeminen on noussut merkittäväksi osaamisen alueeksi. Esimerkkinä tukiviittomien monipuolinen hallitseminen ja jatkuva kuvatuki asioiden viestinnässä, lauluissa, saduissa, leikkitaitojen opettamisessa, siirtymissä ja ruokailussa on arkipäivää.
- Mietin usein ratkaisuja etsiessäni, pitäisikö lainsäädännön ja virka- ja työehtosopimusten tukea vai estää varhaiskasvatuksen kehittämistyötä ja oman työn tuunaamista työn murroksessa olevassa yhteiskunnassa.
- Osallistavat toimintatavat ja keskusteleva kulttuuri ovat lisääntyneet.
- Uusia asioita ja tarjontaa koulutuksista, ohjelmista, palveluista ja verkostoista on paljon. Ne ovat hyödyllisiä ja työtä eteenpäin vieviä, mutta myös aikaa vaativia asioita. Koko ajan pitää tehdä valintoja sen suhteen, mitä voidaan ja halutaan toteuttaa ja mitä jätetään vähemmälle.

RAPORTOINTI JA SUUNNITTELU VIEVÄT YHÄ SUUREMMAN OSAN TYÖAJASTA

- Kirjallisten töiden osuus on kasvanut huomattavasti. Ohjeistukset ja veloitteet lapsiryhmässä tehtävälle työlle ovat tarkentuneet ja lisääntyneet huomattavasti. Digitalisaatio on eri sähköisten palveluiden sekamieteli. Itselläni on kiitettävät digitaidot, mutta tämä on ollut iso kompastuskivi toisille.

- Päiväkodinjohtajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajien työt ja työtehtävät ovat muuttuneet pikkuhiljaa yhä enemmän hallinnollisten tehtävien suuntaan.
- Kaikkeen pitäisi olla tekemässä tarkennettuja omia suunnitelmia kuten yhdenvertaisuussuunnitelma, tasa-arvosuunnitelma, arviointisuunnitelma, turvallisuus-suunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, esiopetussuunnitelma, kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluopetussuunnitelma, pedagoginen suunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma, kestävän kehityksen suunnitelma ja vuosisuunnitelma. Kaikkea pitää myös arvioida ja taas kehittää. Onko perustyö lasten kanssa vaarassa jäädä kaiken muun alle?
- Kun suunnitelmien ja raporttien määrä kasvaa liiaksi, niiden ohjausvaikutus ja hyöty alkavat lähestyä nolaa.
- Toivoisin, että suunniteltaisiin toimintaa ja miten lasten kanssa ollaan, toteutettaisiin sitä, eikä vain kirjattaisi asioita paperille.

TYÖKUORMA ON KASVANUT

- Säädoksiä on tullut lisää. Tiukemmat rajat toiminnalle on asetettu valtakunnan tasolla.
- Lainsäädösuudistukset ovat lisänneet työkuormaa ja tuoneet paljon uusia tehtäviä, joita ei suoriteta lasten kanssa.
- Kaikki rauhallisemmat hetket täytyy käyttää tehokkaasti hyödyksi sen sijaan että voisi välillä tehdä työtä ilman kiirettä ja painetta.
- Sähköpostitse tulee nykyään tosi paljon asioita, joihin pitäisi ehtiä reagoida.
- Sähköisiä palveluita on lisätty (= Wilma, Muksunetti, Tietoedu, Office 365). Sähköisten palveluiden käyttöön ottaminen on tuntunut kilpajuoksulta. Juuri kun hallitsee yhden, otetaan jo seuraava käyttöön ja sillä korvataan edellinen, jonka juuri opit.
- Jatkuvasti lisääntyvä paperityön määrä (suunnittelu,

arviointi, kehittäminen, dokumentointi) vie paljon aikaa.

UUTTA TEKNOLOGIAA HYÖDYNNETÄÄN

- Erilaisten ohjelmistojen käyttö on helpottanut oleellisesti esimiestyötä. Pedagoginen dokumentointi ja lasten asioiden näkyväksi tekeminen on helpottunut ja monipuolistunut.
- Lasten kanssa toimittaessa käytämme uutta teknologiaa leikin ja oppimisen välineenä, esimerkkinä Taikalattia, joka heijastaa liikkeeseen reagoivat pelit ja aktiviteetit lattialle, on ollut vuorotellen käytössä eri päiväkodeissa.
- Kasvattajien työvälineitä ovat nykyisin älypuhelin ja tietokone. Niillä pidämme yhteyttä vanhempiin ja laitamme heille viikkotiedotteet ja oman lapsen kuvat.
- Parhailaan yritämme kovasti pysyä tekoälyn kyydissä ja perehtyä siihen, miten hyödyntää sitä työssämme.
- Tekoäly tekee nykyisin kirjalliset hommat ja käännökset kauniisti, tulkaakin.
- Meillä on tosi vähän käytössä mitään uutta teknologiaa.
- VARDA-järjestelmä, johon lakisääteisesti syötetään kaikenlaista tietoa varhaiskasvatuksesta, ei vielä toimi ja siellä on väärää tietoa.
- Huoltajat voivat ilmoittaa hoitopäiviä mobiilisti, jolloin suunnittelu helpottuu. Mobiiliseurantasysteemit mahdollistavat esimerkiksi tuntilaskutuksen.
- Viime vuosina päiväkoteihin on tullut sähköisiä järjestelmiä lasten läsnäolon seurantaan, henkilöstön työajan suunnitteluun, hoitoaikojen ilmoittamiseen, ruokien tilaamiseen, lasten tietojen kirjaamiseen ja arvioimiseen. Viimeistään koronan myötä iso osa viestinnästä siirtyi verkkoon.
- Teamsin käyttö on helpottanut koulutuksiin ja kokouksiin osallistumista.

TOISTEN ORGANISAATIOIDEN KEHITTÄMISTEOT KIINNOSTAVAT

- Työkulttuuria rakennettiin hyveiden avulla Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa. [Lue tekojen torilta lisää työkulttuurin rakentamisesta hyveiden avulla.](#)
- Kettu-kirjan ja mallin avulla kuljetaan Helsingin varhaiskasvatuksessa kohti kestävästä tulevaisuudesta. [Lue Helsinki oppii -sivuilta lisää Ketuista ja Kettu-kirjoista.](#)
- Hollolan Kalliolan päiväkodissa lapset odottavat innolla leikkipareihin jakautumista. [Lue lisää leikkiparitoiminnasta Tekojen torilta.](#)
- Imatran varhaiskasvatuksessa kehitettiin jaettua johtajuutta. [Lue Tekojen torilta lisää, miten jaettua johtajuutta onnistuttiin viemään eteenpäin.](#)
- Varhaiskasvatuksen toimintaa, taloutta ja palkitsemista ohjattiin järjestelmän avulla Jyväskylässä. [Lue Tekojen torilta lisää toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmästä.](#)
- Järvenpäässä kehitettiin ja vahvistettiin yhteisöohjautuvuutta varhaiskasvatuksessa. [Lue Tekojen torilta lisää yhteisöohjautuvuudesta varhaiskasvatuksessa.](#)
- Kangasalan kaupungissa laadittiin Oksa-oppimisvihko esi- ja alkuopetukseen. [Lue lisää kokemuksia Oppimispolkuni Oksassa -vihosta Tekojen torilta.](#)
- Lempäälässä järjestettiin toiminnallista ruokakasvatusta päiväkodeissa. [Lue Tekojen torilta lisää toiminnallisen ruokakasvatuksen tuloksista.](#)
- Lempäälän kunta perusti sijaispoolin päiväkodeille ja koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnalle. [Lue Tekojen torilta lisää sijaispoolista.](#)
- Aapin päiväkotiin kehitettiin moduulimainen toimintamalli Limingassa. [Lue Tekojen torilta lisää kokemuksista ja Aapin moduulimallista.](#)
- Limingan kunnan Poppanen-rekrytointikampanja sai runsaasti huomiota. [Lue Tekojen torilta lisää Poppanen-rekrytointikampanjasta.](#)
- Lastenhoitajille tarjottiin mahdollisuus hakeutua

sosionomin polkuopintoihin Orimattilassa. [Lue Tekojen torilta lisää Orimattilan kaupungin kokemuksista.](#)

- Tampereen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelma digitalisuuden hyödyntämisestä pedagogisesti on nimeltään Digi-ihana vaka ja esiopetus. [Lue Tampereen kaupungin sivuilta suunnitelmasta ja vinkeistä digivälineiden käyttöön.](#)
- Tampereen kaupunkiseudulla kehitettiin varhaiskasvatuksen tukea ja inklusioita. [Lue loppuraportti Tampereen seudun koulutusten ja tapahtumien Eventti-sivuilta.](#)
- Tuntuva-hankkeessa tutkittiin ja kehitettiin Tunnesäätelyn tukea varhaiskasvatuksessa. [Lue Tuntuva-hankkeen sivuilta lisää tunnesäätelyn tuesta varhaiskasvatuksessa.](#)
- Tuusulassa kehitettiin varhaiskasvatuksen arvioinnin ja laadun johtamista. [Lue Tekojen torilta lisää Tuusulan kunnan kokemuksista.](#)
- Vantaan Vantastinen-blogi toimii ikkunana esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen. [Lue Vantastinen-blogikirjoituksia Vantaan kaupungin sivuilta.](#)
- Vantaalla ja Hollolassa kokeiltiin kahden päiväkodinjohtajan mallia. [Lue Tekojen torilta lisää Vantaan kokemuksista ja varhaiskasvatuksen johtamisesta.](#) [Lue lisää Tekojen torilta Hollolan kokemuksista.](#)
-

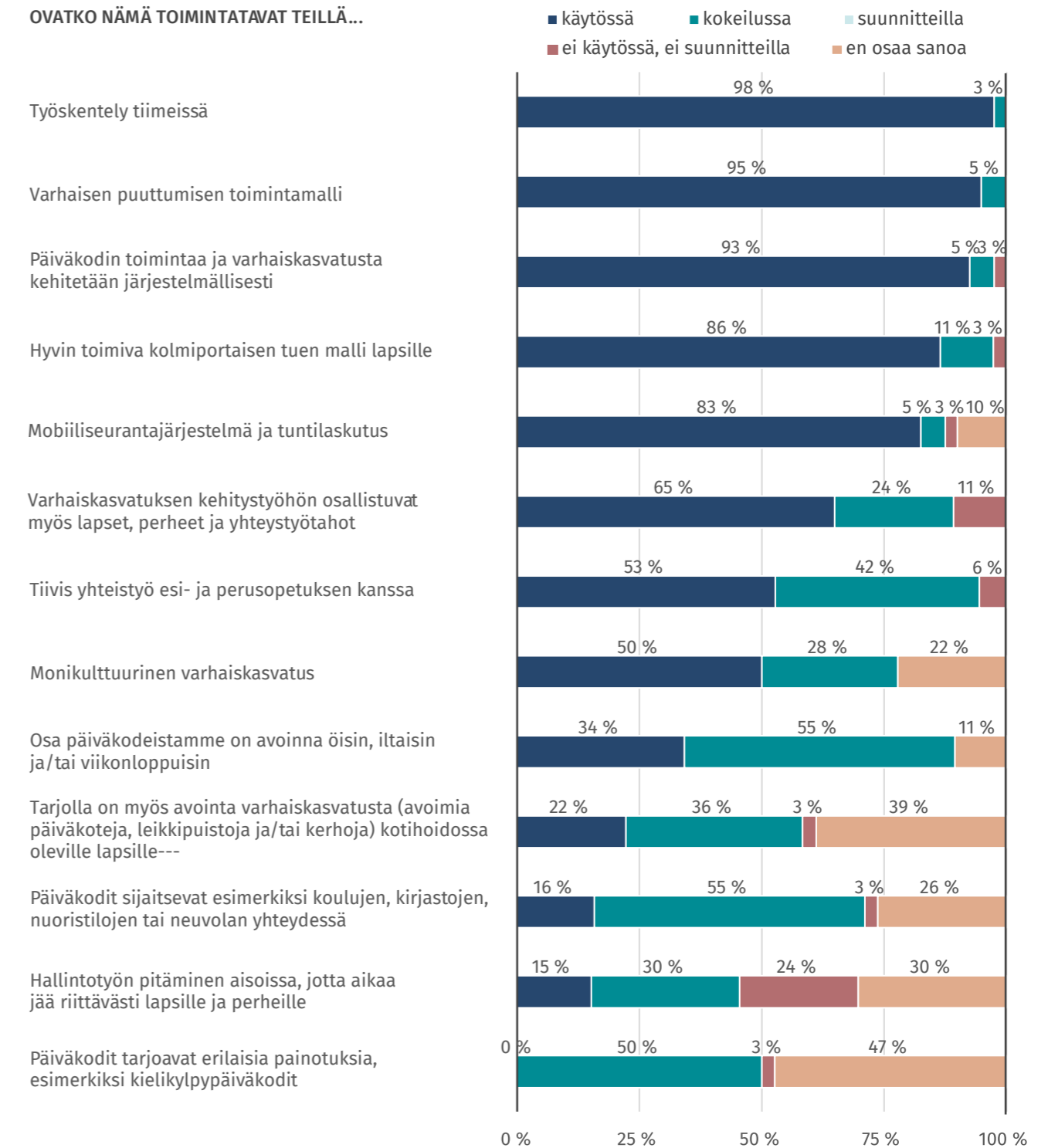
Esimerkkejä uudenlaisista toimintatavoista

Varhaiskasvatukselle tyypillistä on toiminnan järjestelmällinen kehittäminen ja toiminta tiimeissä. Haasteena on työvoimapula ja hallinnollisen työn pitäminen aisoissa, jotta aikaa jää enemmän lasten ja perheiden kanssa työskentelyyn.

Työn murros -seurantakyselyssä kysyttiin vuonna 2023 asiantuntijoiden arvioita toimintatapojen muutoksista varhaiskasvatuksessa. 40 asiantuntijaa – pääasiassa varhaiskasvatuksen ja päiväkotien johtoa, kehittäjiä ja henkilöstöä – arvioi toimintatapojen yleisyyttä ja merkitystä.

Päiväkodeille ominaista on työskentely tiimeissä ja yhdessä kehittäminen. Mobiiliseurantajärjestelmät ja tuntilaskutus ovat yleistyneet viime vuosina.

Kuva 2. Asiantuntijoiden arvioita uudenlaisten toimintatapojen yleisyydestä.

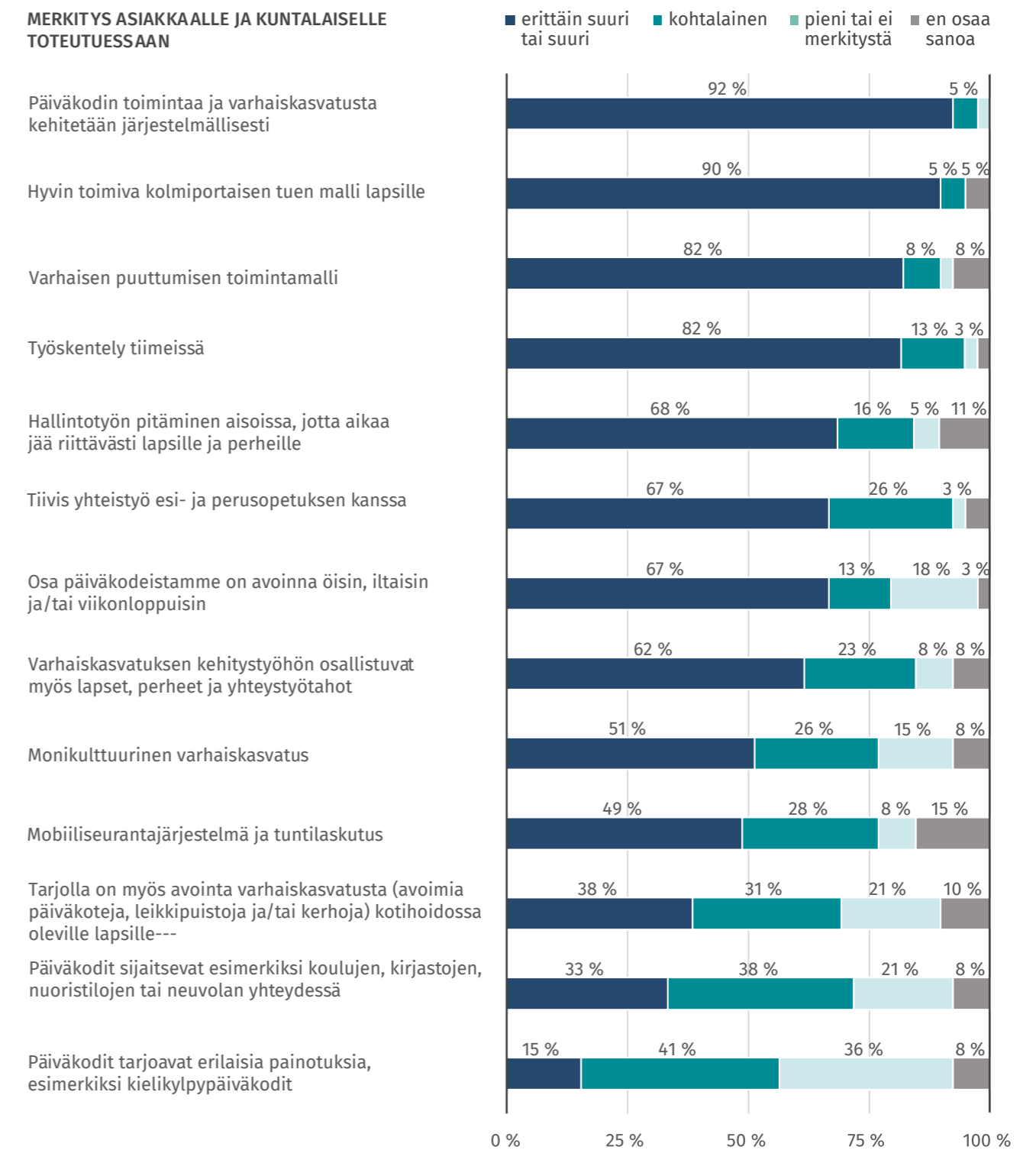

TOP5-KYSELYVASTAUKSET: MITÄ NOSTAISIT MERKITTÄVIMMÄKSI ASIAKSI TYÖN MURROKSESSA?

1. Henkilöstö saisi keskittyä lasten ja perheiden kanssa tehtävään työhön.
2. Työskennellään tiiminä.
3. Hiotaan ja vakiinnutetaan kolmiportaisen tuen käytäntöjä.
4. Päiväkodin toimintaa ja varhaiskasvatusta kehitetään järjestelmällisesti.
5. Osallistetaan lapsia ja tehdään yhteistyötä perheiden kanssa.

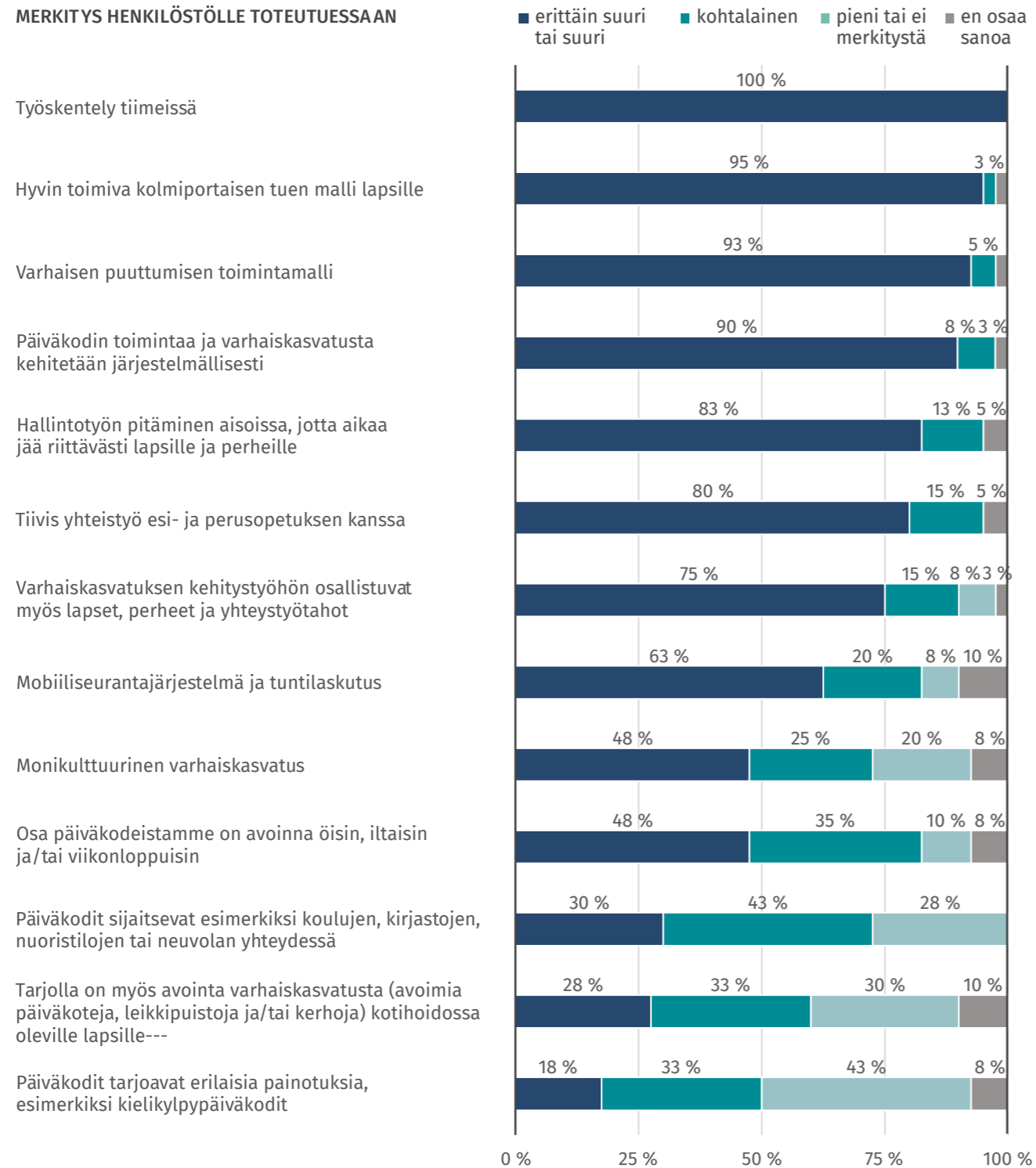
Lasten ja perheiden kannalta suuri merkitys on päiväkotien toiminnan ja varhaiskasvatuksen järjestelmällisellä kehittämisellä ja kyvyllä tukea lasta silloin, kun siihen on tarvetta.

Kuva 3. Asiantuntijoiden arvioita uudenlaisten toimintatapojen merkityksestä asiakkaalle, jos asiat toteutuvat.

Myös henkilöstölle erityisen tärkeitä ovat toiminnan järjestelmällinen kehittäminen, tiimityö ja hyvin toimiva kolmiportaisen tuen malli

Kuva 4. Asiantuntijoiden arvioita uudenlaisten toimintatapojen merkityksestä henkilöstölle, jos asiat toteutuvat.

Tiivistä yhteistyötä peruskoulun ja esiopetuksen kanssa pidettiin merkitykseltään suurena sekä lasten ja perheiden että henkilöstön kannalta.

Kuva 5. Asiantuntijoiden arvioita uudenlaisten toimintatapojen merkityksestä sekä asiakkaalle että henkilöstölle.

1. Toiminnan kehittäminen	Arvio toimintatavan merkityksestä lapselle ja perheelle toteutuessaan	Arvio toimintatavan merkityksestä henkilöstölle toteutuessaan
Päiväkodin toimintaa ja varhaiskasvatusta kehitetään järjestelmällisesti	Suuri tai erittäin suuri	Suuri tai erittäin suuri
Varhaiskasvatukseen kehitysohjelmaan osallistuvat myös lapset, perheet ja yhteistyötahot	Suuri tai erittäin suuri	Suuri tai erittäin suuri
2. Varhaiskasvatukseen saatavuus	Arvio toimintatavan merkityksestä lapselle ja perheelle toteutuessaan	Arvio toimintatavan merkityksestä henkilöstölle toteutuessaan
Osa päiväkodeistamme on avoinna öisin, iltaisin ja/tai viikonloppuisin	Suuri tai erittäin suuri	Kohtalainen tai suuri
Monikulttuurinen varhaiskasvatus	Suuri tai erittäin suuri	Kohtalainen tai suuri
Tarjolla on myös avointa varhaiskasvatusta (avoimia päiväkotia, leikkipuistoja ja/tai kerhoja) kotihoidossa oleville lapsille ja näiden perheille	Kohtalainen tai suuri	Kohtalainen
3. Henkilöstön yhteistyö	Arvio toimintatavan merkityksestä lapselle ja perheelle toteutuessaan	Arvio toimintatavan merkityksestä henkilöstölle toteutuessaan
Työskentely tiimeissä	Suuri tai erittäin suuri	Erittäin suuri
Varhaisen puuttumisen toimintamalli	Suuri tai erittäin suuri	Erittäin suuri
Tiivis yhteistyö esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa	Suuri tai erittäin suuri	Suuri tai erittäin suuri

” ONNISTUMISKOKEMUKSIA VARHAISKASVATUKSESSA

Lähde: Työn murroksen seurantakysely ja asiantuntijakeskustelut 2023.

”Saimme luotua hyvät yhteistyörakenteet varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen välille siten, että jokaisen lapsen tarpeet pystytään lähtökohtaisesti ottamaan huomioon parhaalla mahdollisella tavalla.”

”Entisen lapsemme kohtaaminen hänen hätänsä hetkellä. Tämä nuori näki minut työpaikkani pihalla. Kohtaaminen päättyi siihen, että yhteisymmärryksessä tilasimme hänelle taksin mielenterveyspäivystykseen. Olin aikoinani saanut rakennettua luottamukselliset välit häneen, ja että työlläni voi olla kauaskantoista merkitystä.”

”Lapsi ei halunnut tulla luistelemaan. Hän kertoi,

ettei uskalla, koska ei osaa ja pelkää kaatuvansa ja kaverien nauravan. Sanoin, että pitää oppia kaatumaan, jotta oppii luistelemaan, ja jos kaverit nauraa, johtuu se siitä, kun se voi näyttää niin hassulta luistimilla. Sanoin myös, että itse kaaduinkin ainakin 500 kertaa, ennen kuin opin luistelemaan, ja kaadun vieläkin. Lapsi oli mennyt kotiin ja sanonut, että äiti, me voidaan mennä ostamaan luistimet ja voin lähteä luistelemaan. Äiti tuli onnelliseksi tästä ja kiitteli vuolaasti.”

”Kauan sitten pienellä paikkakunnalla huostaanotetut sisarukset asuivat sijoituspaikkaa etsittäessä meillä vuorohoidossa. Ja kun näki, kuinka he olosuhteista huolimatta kokivat olonsa turvalliseksi.”

”

”Meillä oli yhteistyöhanke ammattikorkeakoulun kanssa lastenhoitajien kouluttamiseksi monimuoto-opiskeluna varhaiskasvatuksen sosionomeiksi. Hanke alkoi 2019 ja tuotti paitsi 29 uutta vaka-sosionomia myös sosionomin tehtäväkuvauksen, joka tehtiin yhteistyössä työnantajan, opiskelijoiden ja oppilaitoksen kesken.”

”Nykyisessä työssäni koulutan varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja mikään ei ole parempaa kuin se, että saa innostaa heitä ja innostua heidän kanssaan.”

”Minä ja työparini sekä kaksi lasta (muut sinä päivänä kipeinä tai lomalla) lähdimme seikkailemaan kaupungille. Mahtava reissu, aikaa kuunnella, ihmetellä ja keskustella aidosti.”

”Meillä on työssä aivan ihana 12 hengen tiimi, jonka kesken jaamme ongelmat ja onnistumiset, ja autamme ja tuemme toisiamme kaikin mahdollisin keinoin. Lisäksi meillä on hauskaa yhdessä. Yhteistyö on voimaa!”

”Varahoitajana olen päiväkotiryhmässä odotettu työntekijä. Lapset tulevat halaamaan ja aikuiset kiittävät, kun saavun.”

”Kun lapsi oppii pukeutumaan, ruokailemaan ja toimimaan vastavuoroisesti toisten lasten kanssa.”

”Sykähdyttävää on aina se, kun on saatu taisteltua riittävä tuki tukea tarvitsevalle lapselle, ja sitten näemme, miten valtava kehitys hänen oppimisessaan ja kasvussaan tapahtuu.”

Näin onnistumme työn murroksessa

Työn murroksen seurantaan osallistuneita varhaiskasvatuksen asiantuntijoita pyydettiin kertomaan, mitä on tarpeen tehdä, jotta onnistumme työn muutoksessa. Seuraavassa kooste heidän neuvoistaan ja vastauksistaan.

TEEMME TYÖTÄ LASTEN JA PERHEIDEN PARHAAKSI

- Tehdään työtä aidosti yhdessä, jokaisen osaamista hyödyntäen ja lasten parhaaksi.
- Päiväkodissa tärkeintä on tiimityön onnistuminen ja hyvä ilmapiiri.
- Muutoksia tulee koko ajan mutta johtamisen päiväkodin arjessa pitää silti olla seesteistä.
- Tehdään yhteistyötä esi- ja perusopetuksen, neuvolan sekä sosiaali- ja terveyshuollon kanssa ja perheiden kanssa, jotta lapset saavat tarvitsemaansa tukea.
- Huolehditaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja perheiden osallistumisesta varhaiskasvatukseen.

HUOLEHDIMME HENKILÖSTÖN SAATAVUUDESTA KANSALLISIN JA ALUEELLISIN TOIMIN

- Kelpoisen henkilöstön saatavuus on varhaiskasvatuksen laadun tae.
- Tarvitaan lisää osaavia ja koulutettuja työntekijöitä; yhtä lailla opettajia, sosionomeja kuin lastenhoitajiaakin.
- Päätöksenteossa huolehditaan riittävästä koulutuksen aloituspaikoista varhaiskasvatuksen tarpeisiin.
- Päätöksenteossa huolehditaan siitä, että resurssit ja sijaisjärjestelyt ovat kunnossa.
- Pois turhat paperityöt ja sälä: Vähennetään suunnitelmia ja raportointia. Työaika kuluu nyt liiaksi paperitöihin lasten kasvattamisen ja opettamisen sijasta.

HUOLEHDIMME TYÖYHTEISÖJEN VETOVOIMASTA

- Kuunnellaan henkilöstöä. Kuunnellaan myös lapsia ja perheitä.

- Panostetaan lähijohtamiseen, hyvin toimiviin tiimeihin ja työyhteisöihin.
- Tarjotaan henkilöstölle täydennyskoulutusta, mahdollisuuksia kehittää työtä ja verkostoitua.
- Jaetaan tunnustusta, annetaan palautetta ja palkitaan henkilöstöä.

NOSTAMME ESIIN VARHAISKASVATUKSEN MERKITYKSEN

- Varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja poliittisten päättäjien tehtävä on nostaa esiin varhaiskasvatuksen merkitys ja rooli yhteiskunnassa.
- Palautetaan varhaiskasvatuksen maine mielenkiintoisena, tärkeänä ja palkitsevana työnä.
- Tehdään näkyväksi hyvää kehittämistyötä ja jaetaan kiinnostavia ratkaisuja esimerkiksi Tekojen torilla.
- Kaupungissamme on panostettu johtajaparityöskentelyyn, apulaisjohtajajärjestelmään, rekrytointiin, mentorointiin, perehdytykseen, varahenkilöjärjestelmään, kasvun ja oppimisen tuen prosesseihin, ergonomisiin kalusteisiin mukaan lukien satulatuolit, pukemispenkit, kaappisängyt, normikorkuiset pöydät, sekä kiinteistöjen viilennykseen, piha-alueen turvallisuuteen ja valaistukseen. Tulevaisuudessa panostamme entistä enemmän myös niin sanottuun kotipesämalliin, jolloin kaksi ryhmää tekee entistä enemmän yhteistyötä.
- Varhaiskasvatus esitetään liian usein negatiivisessa valossa. Mieluummin kuulisi, mitä kaikkea työ nykyisin pitää sisällään. Työnä varhaiskasvatus on luovaa, vaihtelevaa ja mielenkiintoista. Kahta samanlaista päivää ei ole.
- Vaikeutena on tuoda mediassa esille hyvää ja positiivista alasta, vaikka koko ajan saadaan arjessa paljon hyvää aikaan.

Mitä tai miten tekemällä epäonnistumisen riski kasvaa?

Työn murroksen seurantaan osallistuneita varhaiskasvatuksen asiantuntijoita pyydettiin kertomaan, millaiset asiat heidän mielestään lisäävät epäonnistumisen riskiä työn muutoksessa. Seuraavassa kooste vastauksista.

MENETÄMME PELIN TEHOSTAMALLA LIIKAA

- Menemme tehostamisessa liian pitkälle. Peli menetetään, jos ei enää pystytä rekrytoimaan ja pitämään ammattitaitoista henkilöstöä, tai kun nuoret eivät enää hakeudu alan koulutukseen.
- Pitääkö käyttöasteen todella olla jatkuvasti huipussaan, kun toimitaan lasten kanssa?
- Tuijotamme työn mitoituksessa vain suhdelukuja. Tervetuloa sen sijaan tutustumaan lapsiryhmän arkeen!
- Talouden tiukentuminen johtaa esimerkiksi avustajien vähentämiseen.

LUOMME SÄÄDÖKSIÄ, JOIDEN VAIKUTUKSIA EI OLE ARVIOITU KUNNOLLA

- Kunta-alan henkilöstö kokee usein työn imua, mutta kiire kuormittaa turhan paljon. Kuntien ulkopuolelta käsin tehdään päätöksiä, joiden vaikutuksia ei arvioida kunnolla.
- Luomme säädöksiä, joita on käytännössä mahdotonta toteuttaa, tai säätelemme liian yksityiskohtaisin määräyksin työyhteisöjen sisäistä toimintaa. Järjen käytölle ei jätetä tilaa.
- Tuomme uusia tehtäviä varhaiskasvatukseen, ilman että mitään entisiä vähennetään.
- Käytämme yhä suuremman osan työpäivästä raportointiin, suunnitteluun ja vastailemalla eri kanavien kautta tulviin viesteihin.

UNOHDAMME LAPSET JA PERHEET

- Unohtamme ihmiset: lapset, perheet ja ammattilaiset ja sen, mitä varten varhaiskasvatusta tehdään yhteiskunnassa. Leikki on lapsen työtä ja leikin lomassa tapahtuu paljon.
- Ja vaikka keksisimme kuinka hienoja termejä, teorioita ja malleja, lapset edelleen myös metelöivät, riehuvat, kiukuttelevat ja kiusaavat.
- Tarjotaan päiväkotipaikkoja enää vain etäällä kodeista ja asuinalueista.
- Aikaa jää liian vähän varhaiskasvatuksen perustyölle. Alle kolmivuotiaat tarvitsevat tukea ja turvaa.
- Emme huolehdi siitä, että lapset saavat tarvitsemansa tuen.
- Emme kuuntele varhaiskasvatuksen ammattilaisia.

EMME RATKO HENKILÖSTÖN SAATAVUUDEN ONGELMIA

- Emme ratko henkilöstön saatavuusongelmia varhaiskasvatuksessa. Viemme nykyiseltä henkilöstöltä kelpoisuuden heidän tehtäviinsä.
- Jätetään toteuttamatta Petteri Orpon hallitusohjelman kirjaus, että hallitus turvaa jo alalla työskenteleville erilaiset mahdollisuudet pätevyitä varhaiskasvatustilain mukaisiin tehtäviin muunto- ja monimuotokoulutuksella.
- Jos ei ole päteviä työntekijöitä ja vaihtuvuus on suuri, palvelun laatu heikkenee eikä täytä sille asetettuja vaatimuksia.
- Emme nosta koulutusmääriä, rakenna koulutuspolkuja ja tarjoa täydennyskoulutusta.
- Se kummallinen ajelehtiminen, että esiopettajat eivät kuulu oikein mihinkään, väsyttää eskariopettajia ja saa pahimmillaan vaihtamaan ammattia, vaikka esiopettajista on pula.
- Emme huolehdi henkilöstöstä.
- Kasvatamme ristiriitoja työntekijöiden ja työantajan tai työntekijäryhmien välillä. Päiväkodissa tarvitaan monenlaisia ammattilaisia.

LIITTEET

TAULUKKO 1. Asiantuntija-arviot uudenlaisten toimintatapojen yleisyydestä.

Ovatko toimintatavat teillä...	Käytössä	Kokeilussa	Suunnitteilla	Ei käytössä, ei suunnitteilla
Osa päiväkodeistamme on avoinna öisin, iltaisin ja/tai viikonloppuisin	34 %	55 %	0 %	11 %
Päiväkodit sijaitsevat esimerkiksi koulujen, kirjastojen, nuorisotilojen tai neuvolan yhteydessä	16 %	55 %	3 %	26 %
Päiväkodit tarjoavat erilaisia painotuksia, esimerkiksi kielikylppäpäiväkodit	0 %	50 %	3 %	47 %
Monikulttuurinen varhaiskasvatus	50 %	28 %	0 %	22 %
Tarjolla on myös avointa varhaiskasvatusta (avoimia päiväkoteja, leikkipuistoja ja/tai kerhoja) kotihoitossa oleville lapsille ja näiden perheille	22 %	36 %	3 %	39 %
Mobiiliseurantajärjestelmä ja tuntilaskutus	83 %	5 %	3 %	10 %
Työskentely tiimeissä	98 %	3 %	0 %	0 %
Varhaisen puuttumisen toimintamalli	95 %	5 %	0 %	0 %
Päiväkodin toimintaa ja varhaiskasvatusta kehitetään järjestelmällisesti	93 %	5 %	3 %	0 %
Tiivis yhteistyö esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa	53 %	42 %	6 %	0 %
Varhaiskasvatuksen kehitystyöhön osallistuvat myös lapset, perheet ja yhteistyötahot	65 %	24 %	11 %	0 %
Hallintotyön pitäminen aisoissa, jotta aikaa jää riittävästi lapsille ja perheille	15 %	30 %	24 %	30 %
Hyvin toimiva kolmiportaisen tuen malli lapsille	86 %	11 %	3 %	0 %

TAULUKKO 2. Toimintatavan merkitys asiakkaalle ja kunnan/alueen asukkaille toteutuessaan.

Merkitys toteutuessaan	Suuri tai erittäin suuri	Kohtalainen	Pieni tai ei merkitystä	En osaa sanoa
Osa päiväkodeistamme on avoinna öisin, iltaisin ja/tai viikonloppuisin	67 %	13 %	18 %	3 %
Päiväkodit sijaitsevat esimerkiksi koulujen, kirjastojen, nuorisotilojen tai neuvolan yhteydessä	33 %	38 %	21 %	8 %
Päiväkodit tarjoavat erilaisia painotuksia, esimerkiksi kielikylppäpäiväkodit	15 %	41 %	36 %	8 %
Monikulttuurinen varhaiskasvatus	51 %	26 %	15 %	8 %
Tarjolla on myös avointa varhaiskasvatusta (avoimia päiväkoteja, leikkipuistoja ja/tai kerhoja) kotihoitossa oleville lapsille ja näiden perheille	38 %	31 %	21 %	10 %
Mobiiliseurantajärjestelmä ja tuntilaskutus	49 %	28 %	8 %	15 %
Työskentely tiimeissä	82 %	13 %	3 %	3 %
Varhaisen puuttumisen toimintamalli	82 %	8 %	3 %	8 %
Päiväkodin toimintaa ja varhaiskasvatusta kehitetään järjestelmällisesti	92 %	5 %	3 %	0 %
Tiivis yhteistyö esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa	67 %	26 %	3 %	5 %
Varhaiskasvatuksen kehitystyöhön osallistuvat myös lapset, perheet ja yhteistyötahot	62 %	23 %	8 %	8 %
Hallintotyön pitäminen aisoissa, jotta aikaa jää riittävästi lapsille ja perheille	68 %	16 %	5 %	11 %
Hyvin toimiva kolmiportaisen tuen malli lapsille	90 %	5 %	0 %	5 %

TAULUKKO 3 Toimintatavan merkitys henkilöstölle toteutuessaan.

Merkitys toteutuessaan	Suuri tai erittäin suuri	Kohtalainen	Pieni tai ei merkitystä	En osaa sanoa
Osa päiväkodeistamme on avoinna öisin, iltaisin ja/tai viikonloppuisin	48 %	35 %	10 %	8 %
Päiväkodit sijaitsevat esimerkiksi koulu- jen, kirjastojen, nuorisotilojen tai neuvolan yhteydessä	30 %	43 %	28 %	0 %
Päiväkodit tarjoavat erilaisia painotuksia, esimerkiksi kielikylppäiväkodit	18 %	33 %	43 %	8 %
Monikulttuurinen varhaiskasvatus	48 %	25 %	20 %	8 %
Tarjolla on myös avointa varhaiskasvatusta (avoimia päiväkoteja, leikkipuistoja ja/tai kerhoja) kotihoidossa oleville lapsille ja näiden perheille	28 %	33 %	30 %	10 %
Mobiiliseurantajärjestelmä ja tuntilaskutus	63 %	20 %	8 %	10 %
Työskentely tiimeissä	100 %	0 %	0 %	0 %
Varhaisen puuttumisen toimintamalli	93 %	5 %	0 %	3 %
Päiväkodin toimintaa ja varhaiskasvatusta kehi- tetään järjestelmällisesti	90 %	8 %	0 %	3 %
Tiivis yhteistyö esiopetuksen ja perusopetuk- sen kanssa	80 %	15 %	0 %	5 %
Varhaiskasvatuksen kehitystyöhön osallistuvat myös lapset, perheet ja yhteistyötahot	75 %	15 %	8 %	3 %
Hallintotyön pitäminen aisoissa, jotta aikaa jää riittävästi lapsille ja perheille	83 %	13 %	0 %	5 %
Hyvin toimiva kolmiportaisen tuen malli lapsille	95 %	3 %	0 %	3 %

ANNA PALAUTETTA

Mitä ajatuksia raportti herätti?
Oletteko samaa mieltä päätelmistä?
Me kunta-alan työmarkkinaosapuolet
arvostamme saamaamme palautetta
ja otamme sen huomioon, kun kuvausta
seuraavan kerran päivitetään.

LISÄTIEDOT JA PALAUTTEET

Työn murroksen seurantaryhmä
Niilo Hakonen (etunimi.sukunimi@kt.fi)

WWW.KT.FI/TYON-MURROS